

Et eventyr om bondemanden og direktoraterne. Af Søren Grene

Der var engang en lille mand, for hvem det held havde truffet sig, at netop da han allermest stod og manglede sig en bondegård at slå sig ned på, døde den gamle enke efter et langt liv på den gård, I ved, der ligger lige østen for kilden Tirsvæld, der jo springer ved vejen, der fører ned fra Tibirke Kirke. Ja det vil sige, hun var nu død et års tid før den lille bondemand kom forbi mod slutningen af det herrens år 1997, og gården var da allerede blevet ret så tom, træt og trist at skue, at næppe nogen turde binde an med at købe. Da den lille mand netop stod og manglede sig en livsalig masse bøvl og plads til sine heste, så bød han på gården og den blev hans.

I de første år havde han nok at gøre med at hegne marken, gøre bygningerne tjenlige og få taget tækket. Hestene skulle jo også røgtes og manden falde til på egnen. Det gik godt med det, og mens han rettede gården op, naturgenoprettede staten Holløse Bredning, og så snart Svend Auken havde budt fuglene velkommen så stimlede 100- ja 1000-vis af ænder, gæs og skarver sammen deroppe i selskab med en masse andre, knapt så talrige fuglearter, samt kikkertbelæssede ornitologer såvel som banale nydere af de åbne engdrag, stryget, åen og den flere tusind år gamle oldtidsvej. Med Tisvilde Hegn vesten for gården og disse engdrag sænkende sig storladent og livfuldt østen for, så kan man da nok forstå, at den lille mand var glad for livet som bondemand.

Da han således efter nogle år havde fået styr på det nødtørftigste og da han i forvejen drev gården ret naturnært, fandt han på at blive økolog. Dertil skulle der søges, og med direktoratets tilladelse *konverterede* han, som det hed sig, i 2001 til økologisk landmand. Det gik for så vidt godt i den forstand, at det mere arbejde og det lavere udbytte nogenlunde blev opvejet af tilskuddet. Lidt havde han dog forregnet sig, for inden han nåede første økologiske høst, var efterspørgslen vendt og ingen gad aftage økologisk korn i de små mængder, der kunne frembringes på hans 42 tønder land. Trist nok var det jo - efter køb af dyr såsæd og brændstofforbrugende kamp mod en del ukrudt - blot at se den herlige, økologiske afgrøde blive hældt i samme dyng, som egnens konventionelle korn. Da han efter 3-4 års økologisk dyrkning endnu ikke havde haft held til at sælge én øko-kerne, var han begyndt at overveje, om han skulle fortsætte som økolog udover de 5 år han med ansøgningen havde forpligtet sig til. Han tænkte, at økologien under hans forhold mere lignede en papir- og tilskudsmølle end en reel og efterspurgt produktion, og selv vurderede han den naturnære drift, han tidligere havde drevet som lige så bæredygtig, som den regelrette økologi. Netop som disse overvejelser var begyndt at rumstere i ham, fik han med landposten ganske uopfordret en helt ny vejledning fra direktoratet, hvor man beskrev mulighederne for at dyrke landbruget *miljøbetings*..

Nu er det så heldigt, at vor bondemand, som så mange andre i vor tid, selv kan læse og skrive. I denne nye vejledning læser han, at han kan ansøge om at *konvertere* sit eksisterende økologitilsagn til et tilsagn om miljøbetings drift. Han udfylder en del ansøgningsformularer og i efteråret 2004 får han derefter fra direktoratet to breve med tilsagn til det ansøgte. Lidt senere samme efterår udsender direktoratet sammen med udbetaling af øko-tilskuddet for 2004 et brev, hvori de, nok en gang gør opmærksom på, at ”*du har mulighed for at konvertere et eksisterende økologitilsagn til de nye ordninger. Dette indebærer at du kan færdiggøre dit tilsagn under de nye ordninger*”. I foråret og sommeren 2005 dyrker vor bondemand naturligvis således sin jord i overensstemmelse med tilsagnet om, at han nu har *konverteret* fra økologisk til miljøbetings produktion og på denne måde færdiggør sin 5-årige bindingsperiode.

Netop som alt således skulle være veloverstået og vor bonde har intentioner om at fortsætte den miljøbetingede drift, vendes alting på hovedet og der starter en Kafka'sk proces. Et andet direktorat under samme minister ringer i september 2005 til ham og forhører sig om, hvorvidt han er ophørt som økolog. Han bekræfter naturligvis, at han er *konverteret* efter tilsagn fra det første direktorat og derfor i 2005 har drevet jorden miljøbetinet. Vor bondemand regner med, at der er tale om, at kommunikationen mellem de to direktorater har svigtet lidt, men at de nok efterfølgende afklarer det internt. Få uger efter rejses der, imidlertid nu fra begge direktorater, spørgsmål med krav om tilbagebetaling af de 4 tidligere års tilskud. Vor bondemand tror sig jo på sikker grund og redegør omhyggeligt for sagen. Den udvikler sig alligevel gennem årene, hver gang således, at mens han har få uger til evt. at svare direktoraterne, bruger de halve og hele år på blot at sparke sagen "til hjørne" og overskrider gentagne gange deres egne tidsfrister.

Da direktoraterne endelig efter knap 3 år svarer på bondens redegørelse, fastslår de at overholdelse af de miljøbetingede regler i 2005, som han jo har fået tilladelse til at *konvertere* til, er en overtrædelse af de økologiske regler, han har fået tilladelse til at *konvertere* fra. Da direktoraterne således har dokumenteret, at de økologiske regler ikke er overholdt i 2005, fastholdes tilbagebetalingskravet med tilskrivning af renter samt et bødekraft. Bonden påklager sagen til departementet, som efter yderligere 5 måneders sagsbehandling fastslår, at han naturligvis har været udsat for en rimelig behandling og at tidligere afgørelser derfor fastholdes og ikke kan påklages til højere administrativ myndighed.

Bonden sidder forundret tilbage og kan nu frit vælge mellem:

1. At bøje sig for myndighederne og dermed underkaste sig, at ansøgning og tilsagn om at konvertere betyder, at han skulle have fortsat, som havde han slet ikke søgt og fået tilsagn om at konvertere. Den proces er jo at ligne med kejserens nye klæder, uden den mindste trevl af realitet. Dermed vælger han også at acceptere krav om tilbagebetaling, strafrenter og sågar en bøde – for en overtrædelse han ikke kan se.
2. At tro på sin sunde fornuft og på, at der er nogen ved "hoffet", der selv kan se, at sagen slet ikke har noget tøj på, hvis han råber det højt og længe nok. Spørgsmålet er blot hvorhen han nu skal råbe?

Bonden er af den karakter, at han er helt afklaret med hvilket af de to alternativer han skal vælge, men mens han går på sine marker funderer han over, hvorhen han skal råbe. Hans færdsel letter gang på gang hundredvis af gæs, der ret harmløst nyder hans vintergrønne marker, men i forår og sommer tager så voldsomt for sig af den spirende afgrøde, at denne i stor udstrækning må opgives. Da slår det ham: jeg vil gøre som gæssene, skræppe det til alverden – og han sender det til

Og det er alt sammen ganske vist.

Efterskrift:

En gang tænkte han, at han fik sine tilskud for at forvalte disse smukke arealer i pagt med omgivelserne. Hans marker ligger da også indenfor det reducerede forslag til naturpark "Kongernes Nordsjælland", et projekt han har set positivt på og talt for, selvom hans kolleger har formuleret sig så kraftigt imod, at naturparkens udstrækning nu af kommunen foreslås reduceret væsentligt. Vor bonde har endda her for nylig ved et landboforeningsmøde talt for projektet, talt for at naturparkens indhold jo bygger på frivillig tilslutning, talt for at bonden jo kan betragte det som at få en "vare

mere på hylden". Mens vor bonde godt kan være betænkelig ved de EU-tilskud, der gives til al landbrugsjord, tænkte han engang, at de tilskud, der gives for målrettede miljøhensyn, var en sund kompensation for nedsat udbytte, mere arbejde og en guds velsignelse af sultne gæs. Han dyrker forsat sine marker naturnært, men har i de sidste år tabt tilliden til at søge tilskud hertil. Tværtimod bliver han nu trukket i de generelle EU-tilskud for herved at betale tilbage, hvad han tidligere har modtaget i økologisk og miljøbetings driftstilskud, med renter og bøde oveni. Hidtil har han haft tiltro til fornuften og lydhørheden et eller andet sted i systemet. Undervejs i sagen har han foreslået at mødes med direktoratet, to gange har han skrevet direkte og personligt ved navns nævnelse til ministeren – alt sammen uden nogen reaktion. Selvom han stadig har svært ved at tilslutte sig sine kollegers modstand mod naturparken, så forstår han nu langt bedre deres bevæggrunde for modstanden, deres betænkeligheder ved at blive en del af naturparken og deres manglende tillid til frivillighedsprincippet og lydhørheden hos myndighederne.